

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено
на засіданні кафедри
фінансів, обліку і аудиту
прот. № 1 від 5.10.2022 р.

БІРЖОВА СПРАВА

СИЛАБУС

2022/2023 навч. рік

Галузь знань	– 07 «Управління і адміністрування»
Спеціальність	– 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
Освітня програма	– «Управління фінансами, банківська справа і страхування»
Освітній рівень	– другий (магістр)
Кількість кредитів ЄКТС	– 3 (90 годин)
Семестр	– 1

Команда викладачів – Стешенко Олена Дамирівна (канд. економ. наук, доцент)
Контакти: 38 (057) 730-10-94, e-mail: steshenkoed@kart.edu.ua
м. Харків, майдан Фейербаха, 7, ауд. 3.518

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>
Веб сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=5243>
Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua/>

Світовий біржовий ринок є динамічною структурою, що впевнено розвивається та чинить вплив на різні аспекти ведення господарської діяльності. Такий розвиток біржового ринку є прямим свідченням того, що глобалізаційні процеси все більшою мірою охоплюють різні сфери господарювання та призводять до кардинальних змін.

Об'єднання бірж світу сприяє утворенню альянсів, що дає змогу оптимізувати процес ведення біржової торгівлі. Крім того, поступово розширюється номенклатура біржових товарів. Так, поряд із торгівлею фінансовими інструментами та валютою на біржах здійснюється торгівля сільськогосподарською продукцією та сировиною, продовольчими товарами, лісоматеріалами, кольоровими та коштовними металами, енергоносіями. Такі трансформації, що стосуються об'єднання бірж та розширення номенклатури біржових товарів, сприяють утворенню більш надійних та конкурентоспроможних майданчиків для здійснення біржових торгів, тому особливо актуальними стають питання, що стосуються дослідження стану біржового ринку та виявлення напрямів його розвитку в майбутніх періодах.

Курс «Біржова справа» є одним із системотворчих у процесі формування компетенцій сучасного біржового гравця, який має теоретичне, методичне і одночасно прикладне значення.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів.

Заплановані загальні компетентності (ЗК), спеціальні (фахові) компетентності (СК), результатами навчання (ПР):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності.

СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів.

СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів.

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів та

страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРО2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансових потоків.

ПРО3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРО4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів.

ПРО6. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРО7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо ти прагнеш досягнути успіху у власному бізнесі, ефективно управляти виробництвом та організувати ефективний товарорух з метою покращення результатів діяльності, тоді ми допоможемо тобі у наступному:

- ✓ правильно оцінювати ситуації на біржовому ринку та обирати необхідні стратегії поведінки для проведення операцій на ринку реального товару;
- ✓ використовувати механізми укладання різних видів угод з цінними паперами для збільшення прибутковості вкладених інвестицій в операції на фондовому ринку;
- ✓ розраховувати вартість ф'ючерсного контракту та підраховувати прибутки (збитки) за ф'ючерсним контрактом з часом;
- ✓ розраховувати стан рахунку клієнта в будь-який час залежно від зміни цін на біржовому ринку;
- ✓ застосовувати механізми поставки товару за біржовими контрактами та знати як обліковується процедура поставки;
- ✓ використовувати механізми ф'ючерсного ринку для захисту від несприятливого коливання цін на наявному ринку (здійснення операцій хеджування);
- ✓ обирати стратегії використання різних типів опціонів та їх комбінацій з ф'ючерсними контрактами для здійснення операцій зі страхування цінних ризиків.

**ОТРИМАВШИ ДАННІ ЗНАННЯ – ТИ ЗРОЗУМІЄШ, ЩО МОЖЛИВО
ДОСИТЬ ЛЕГКО ПРИМНОЖИТИ СВОЇ ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА
РЕАЛІЗУВАТИ ВСІ СВОЇ ЗАПОВІТНІ МРІЇ!**

Біржова справа / схема курсу

Міркувати, співпрацювати	Лекції Практичні заняття Довідковий матеріал Мультимедійні презентації	Адаптуватися, шукати	<ul style="list-style-type: none"> ▪ запитувати різні бази даних; ▪ опитувати оточення; • консультиватися з експертами; ▪ здобувати інформацію; • працювати з документами та класифікувати їх; ▪ пристосовуватися до швидкоплинних змін
	Обговорення в аудиторії Групові завдання Самостійна робота Індивідуальні консультації Іспит	Виконати	<ul style="list-style-type: none"> • включатися в проект, • відповідати за результат, • входити до групи або колективу та робити свій внесок; • злагоджено працювати в групі або колективі; • організовувати власну роботу; • застосовувати обчислювальні й моделюючі прилади

Організація навчання

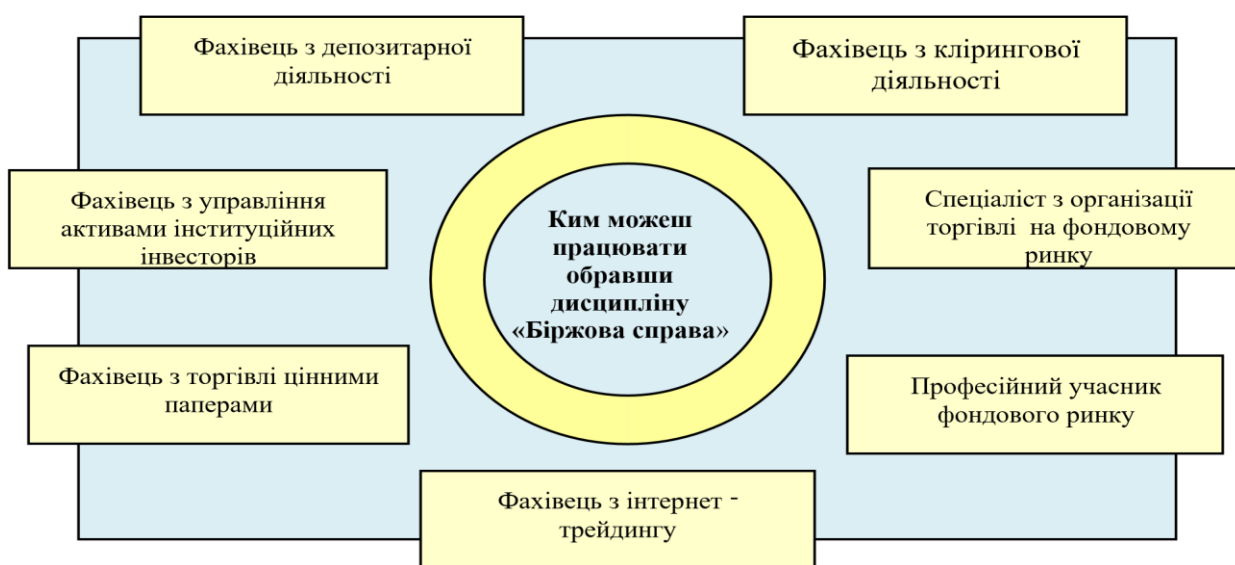
Курс «Біржова справа» посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки дає методичні знання і практичне вміння. Він має зв'язок з такими дисциплінами, як "Фінанси", "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Фінансовий ринок", "Ринок цінних паперів", "Ризикологія" та інші.

Курс супроводжується текстовим навчальним матеріалом, мультимедійними презентаціями та груповими завданнями. При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: електронне та дистанційне навчання, кейс-технології, інтерактивні освітні технології, адаптивне навчання, ділові ігри, ситуаційні завдання та ін. Проведення практичних занять із застосуванням методу аналізу конкретних ситуацій має відмінності від традиційних занять тим, що в його основі лежить аналіз ситуації з виявленням реальної соціальної проблеми, яка може не мати однозначного вирішення. Для опанування матеріалу дисципліни, окрім лекційних, практичних, семінарських занять, значну увагу слід приділити самостійній роботі студентів, як одного з найважливіших методів навчання і самоосвіти. Саме в процесі самостійної роботи студент стає творцем знань,

формується позитивне ставлення до праці, працездатності, захопленості роботою, реалістичності в оцінці власних можливостей, самоорганізації, відповідальності за рішення, що приймаються, орієнтації на спільну діяльність, прагнення домагатися результату.

Сфера реалізації набутих знань і вмінь в майбутній професії

Знання та вміння, набуті при вивченні дисципліни «Біржова справа» зможуть застосувати, працюючи у підприємствах різних форм власності й видів економічної діяльності: Укрзалізниця; державна служба; товарні, фондові та валютні біржі; сфера міжнародної торгівлі та туризму; інвестиційні компанії; страхові компанії; банківські та фінансово-кредитні установи; дилерські та брокерські компанії; інвестиційні, трастові та майнові фонди; навчальні заклади.

Теми курсу

Тема 1. Сутність біржової торгівлі, її становлення та розвиток.

Біржова торгівля як основа біржової діяльності. Еволюція біржової торгівлі. Поняття бірж. Завдання та функції бірж. Види бірж їх спеціалізація.

Тема 2. Біржа як організатор торгівлі на ринку.

Функції сучасної біржі в ринковій економіці. Характеристика основних видів бірж. Принципи діяльності біржі, організація біржової інфраструктури.

Тема 3. Біржовий товар і його базисні ринки.

Характеристика біржових товарів. Класифікація біржових товарів. Речові біржові товари. Фінансові інструменти, що використовуються на біржах. Методика подання інформації про біржові товари в спеціалізованих виданнях.

Тема 4. Організація біржі та її управління

Засновники та члени біржі. Органи управління біржою. Визначення основної інформація, що міститься у статуті, який затверджується засновниками біржі. Обов'язки, які повинні дотримуватись члени біржі.

Тема 5. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності в Україні

Суть та значення державного регулювання біржової торгівлі. Державне регулювання біржової торгівлі в Україні. Детальний огляд основних законодавчих актів, що регулюють біржову торгівлю в Україні.

Тема 6. Сучасний стан світового біржового ринку.

Аналіз сучасного стану світового біржового ринку. Чинники, які зумовлюють неефективне функціонування біржового ринку. Оцінка впливу політичних та економічних негативних факторів на розвиток бірж. Аналіз якості нормативно-правового забезпечення щодо регулювання біржової діяльності.

Тема 7. Аналіз біржової торгівлі в Україні.

Аналіз сучасного стану біржового ринку України. Чинники, які зумовлюють неефективне функціонування біржового ринку в Україні. Оцінка впливу зовнішніх політичних та економічних негативних факторів на розвиток бірж. Аналіз якості нормативно-правового забезпечення щодо регулювання біржової діяльності. Визначення основних тенденцій розвитку українського біржового ринку.

Тема 8. Організація біржового торгу.

Правила біржових торгів. Учасники біржових торгів. Допуск біржового товару до торгів. Торгові доручення та їх види. Організація та механізми ведення біржового торгу.

Тема 9. Біржові угоди.

Поняття про угоди з біржовим товаром. Види, особливості та порядок укладення угод на товарній, фондовій і валютній біржах.

Тема 10. Брокерська діяльність.

Брокерська фірма, роль і місце в біржовій діяльності. Види брокерських угод. Винагорода за брокерську діяльність та ефективність її здійснення.

Ресурси курсу

- 1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Електронний портал УкрДУЗТ)
- 2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України;
- 3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України)
- 4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);
- 5 <https://www.nssmc.gov.ua> (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку)
- 6 <http://www.uх.ua> (Офіційний сайт Української біржі)
- 7 <http://www.pfts.ua> (Офіційний сайт Фондової біржі ПФТС)

Правила оцінювання

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування, іспит.

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentuvnz/polojennya-12-2015.pdf>)

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Принцип формування оцінки за модуль у складі залікових кредитів I і II за 100-бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними видами навчального навантаження.

Для контролю знань за практичною складовою дисципліни у вигляді письмової контрольної роботи. Письмові контрольні роботи – це ефективний метод перевірки й оцінки знань, вмінь і навичок студентів, а також їх творчих здібностей, що дає можливість у найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами групи та визначити напрями для

індивідуальної роботи з кожним. Однорідність робіт, що виконуються студентами, дозволяє пред'являти до всіх однакові вимоги й об'єктивно оцінювати результати навчання.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		1 семестр
відвідування занять		до 5 включно
активність на заняттях (лекціях, практичних)		до 5 включно
виконання поточних контрольних завдань		10
виконання письмових контрольних робіт протягом модулю		20
виконання та захист самостійних робіт відповідно до варіанту		20
підсумок		60

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну. При заповненні екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E).

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Команда викладачів:

Стешенко Олена Дамирівна (<http://kart.edu.ua/pro-kafedru-f-ua/kolektiv-kafedrifuu/steshenko-f-ua>) – викладач. Кандидат економічних наук з 2001 року. Дисертацію захистила у 2000 році у спеціалізованій вченій раді при Харківському національному університеті В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України 08.02.03 – «Організація управління, планування і регулювання економікою». Доцент кафедри фінансів з 2003 р. Напрямок наукової діяльності: удосконалення механізму страхування підприємницьких ризиків. Автор понад 100 наукових праць.

Основні заходи запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет) <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrdutzt-2021.pdf>, зокрема:

- виховання та розвиток у здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях, при спілкуванні з викладачами, керівниками робіт та між собою, у тому числі неформальному, та у повсякденній діяльності протягом всього строку навчання в Університеті: спроможності діяти із позицій академічної доброчесності та професійної етики; бажання та навичок самостійного виконання робіт, завдань тощо; навичок коректного посилання на джерела інформації; усвідомлення значущості норм академічної доброчесності; спроможності оцінювання прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; спроможності надання моральної оцінки власним вчинкам, співвідношенню їх із моральними та професійними нормами;
- залучення здобувачів вищої освіти до розробки та впровадження політики академічної доброчесності в Університеті;
- здійснення постійного інформування про неприпустимість плагіату і можливу відповідальність за нього при проведенні навчальних занять, виконанні письмових робіт;
- створення викладачами атмосфери академічної доброчесності в ході навчальних занять та при спілкуванні зі здобувачами вищої освіти, у тому числі неформальному, та між собою;
- включення до першої (титульної) сторінки курсових, атестаційних робіт декларації про самостійність виконання роботи відповідно до принципів академічної доброчесності;

- оприлюднення атестаційних робіт до їх захисту на сторінці освітньої програми;
- ознайомлення із Кодексом академічної доброчесності Університету, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу;
- проведення відкритих заходів з питань написання наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань тощо;
- ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників, здобувачів вищої освіти з нормативно-правовими актами, що регулюють питання запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за академічний плагіат;
- сприяння органам студентського самоврядування, студентській первинній профспілковій організації, органу, який представляє наукові інтереси студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в інформуванні здобувачів вищої освіти про правила наукової етики;
- стимулювання учасників освітнього процесу до взаємодії із органами, відповідальними за дотримання академічної доброчесності та протидії проявам академічного плагіату;
- експертна оцінка, у тому числі з використанням відповідних новітніх технологій, на наявність академічного плагіату в наукових роботах, навчальних виданнях, кваліфікаційних роботах, дисертаціях.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, комунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=8199>